

9. במדבר פרק לא, כא-כג

(כא) ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הנאים למלחמה זאת זקת התורה אשר צוה ה' את משה:... (כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתוטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים:.... (מוז) ויקרבו אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות: (מוט) ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש: (ס) ויקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצערדה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשתינו לפני ה':

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סד עמוד א

ויקצף משה על פקודי החיל, אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אמר להן משה לישראל שמא חזרתם לקלקולכם הראשון? אמרו לו: לא נפקד ממנו איש. אמר להן: אם כן, כפרה למה? – אמרו לו: אם מידי עבירה יצאנו – מידי הרהור לא יצאנו. מיד – ונקרב את קרבן ה'.

11. רש"י במדבר פרק לא

וכוונו – דפוס של בית הרחם לכפר על הרהור הלז של צנות מדין:

12. דף על הדף שבת דף סד עמוד א

איתא בסה"ק בשם החדושי הר"ם מגור זצ"ל דדייקא כעת אחרי שנצטוו על געולי מדין, וראו שג"כ בליעה בתוך דופני הכלי יש בה איסור, אז התעוררו להבין שג"כ הרהורי עבירה יש בהם עבירה, וצריך ג"כ על זה קרבן עכ"ד.

13. במדבר פרק ל, ט

(ט) ואם ביום שבו אישה יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתייה אשר אסרה על נפשה וה' יסלח לה:

14. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כג עמוד א

גמ'. ת"ר: אישה הפרם וה' יסלח לה – באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר, שהיא צריכה כפרה וסליחה. וכשהיא מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה בוכה, ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה – טעון כפרה וסליחה, המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר – על אהת כמה וכמה!

הלב מניע את האדם

15. במדבר פרק לב

(א) ומקנה רב היתה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה:.... ויאמרו אם מצאנו זון בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאוזה אל תעברנו את הירדן:

16. מדרש אגדה (בוכר) במדבר פרשת מטות פרק לב

[א] ומקנה רב היה. ועליהם נאמר נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך (משלי כ כא), לפי שלקחו הם תחלה הנחלה, לכך הגלם סנחרב בתחלה:

פרשת מטות- רחמנא ליבא בעי

מלחמת מדין – תיקון הפנימיות

1. במדבר פרק לא, א-ג

(א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אזור תאסף אל עמיה: (ג) וידבר משה אל העם לאמר הוולצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין:

2. אור החיים במדבר פרק לא פסוק ג

החלצו וגו' למה לא צוה כסדר שאמר במלחמת עמלק ליהושע בחר לנו אנשים ...

3. כלי יקר במדבר פרק לא פסוק ב

נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים. ומשה שינה ואמר לתת נקמת ה' במדין.

4. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קו עמוד א

אמר להם: אלקיהם של אלו שונא זימה הוא ... אחר כך אומרת לו: הרי את כבן בית, שב ברור לעצמך. וצירורי של יין עמוני מונח אצלה ... אמרה לו: רצונך שתשתה כוס של יין? כיון ששתה בער בו. אמר לה: השמיעי לי....

5. אור החיים פרק לא פסוק ג

לזה נתחכם ולא רצה לבחור אנשים על ידי הזולת כי מי יודע האנשים אשר לא חשבו מחשבות און ולא טענו במכשול אומה זו, יעץ ואמר להם שיחלצו מהעדה פירוש הם מעצמן כל מי שיודע עצמו שהוא בר לבב ונקי כפים ימסר לחשבון האלף לחטה.

6. כלי יקר במדבר פרק לא פסוק ב

וביאור הדבר שהמדינים שטים רעות עשו אחת לשמים כי החטיאו את ישראל בעבודה זרה ובזנות. ואחת לישראל כי הפילו בעצתם עשרים וארבעה אלף מישראל. ואמר הקדוש ברוך הוא למשה נקום נקמת בני ישראל כי מה שעשו לי שרי ומחול

7. במדבר פרק לא, ט-טז

(ט) וישבו בני ישראל את נשי מדין ואת טפם ואת כל בהמתם ואת כל מקניהם ואת כל זוילם בָּזוּ: ... (יד) ויקצף משה על פקודי הזויל שרי האלפים ושרי המאות הנאים מצבא המלחמה: (טו) ויאמר אליהם משה הווייתם כל נקבה: (טז) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל בה' על דבר פעור והנהי המגפה בעדת ה':

8. דעת תורה במדבר עמוד רלט

הבה נתבונן על המחזה הזו. שנים עשר אלף איש צבאו על מדין וכבשו מדינה שלמה, ערים פרוזות ובצורות, חמשת מלכי מדין ועם רב. ואנשי מדין היו גבורים וחכמים כמובן מזה שהתייעצו מואב עמם ... והנה אחרי כל העבודה הקשה הזאת, קצף עליהם משה על אשר החיו כל נקבה אשר ידעו משכב זכר בתוך השבי ... ואף כי ודאי חשבו לשאול שאלה על זה אם להחיותם או האם להמתם, בכל זאת קצף עליהם משה.... אוריתא הוא דקא מרתח ביה, לגעור על פקודי החיל שלא הבינו מדעתם להרוג כל הנשים יודעות משכב זכר בלי לשאול שאלה על זה ... והצדק היה אתו והראיה כי נעשה כדבריו. ואם כי נענש ונתעלם הלכה ממנו הלכות געולי כלי מדין, לא נענש אלא רק על זה מה שבא ל"כלל כעס", שבא לכלל התפעלות דק קרוב לכלל כעס לפי ערכו הרם....

הוא חוזר, מניח מולי על השולחן כוס ריקה, לוקח את הקומקום ומתחיל לשפוך מים רותחים לתוך הכוס. אבל משום מה הוא בכלל לא מסתכל לאן הוא מוזג את המים. הוא מסתכל לי בעיניים ... וממשיך לשפוך עוד ועוד מים רותחים. פתאום אני מתחיל להרגיש את המים הרותחים נשפכים לי על המכנסים ... ר' שלמה עומד מולי ומסתכל לי בתוך העיניים ... הרגשתי שאני מתבשל, זזתי הצידה. "מה קרה? למה אתה זז?" שאל אותי ... "שום דבר, זה פשוט חם" אמרתי לו. .... "אוי סליחה, המים הרותחים נשפכו עליך? ... תסביר לי משהו. הרי בהתחלה שפכתי את המים והם נכנסו לתוך הכוס, למה פתאום הם נשפכו החוצה?" ... עניתי את התשובה הכי פשוטה: "בגלל שכשהכוס הייתה ריקה, למים היה מקום להכנס. כשהיא כבר התמלאה, לא היה להם מקום בפנים אז הם נשפכו החוצה" ... ואז ר' שלמה אמר לי: "כשהראש מלא בשטויות, עסוק בחדשות ובכל מיני הבלים, אין מקום לחסידות להכנס. הראש כבר מלא ... אי אפשר לרקוד על כל החתונות. לך לשלום. הבחור הבין את המסר טוב טוב. אם אתה רוצה להיות מלא באלוקות, שתתמלא באור וקדושה, אתה צריך לעשות מעצמך כלי ריק" ...

חורבן הבית בא על אהבת הממון

22. תוספתא מסכת מנחות (צוקרמאנדל) פרק יג

בניין הראשון מפני מה חרבה מפני עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים שהיה בתוכה אבל באחרונה מכירין אנו בהן שהן עמלין בתורה וזהירין במעשרות מפני מה גלו מפני שאוהבין את הממון ושונאין איש את רעהו

23. עלי תמר יומא פרק א

הרב ישכר ב"ר צבי תמר נולד בפולין בשנת תרנ"ו (1896). למד בישיבות בפולין ובגליציה, וכשפרצה מלחמת העולם הראשונה עבר לגרמניה ואנגליה ושימש שם רב בכמה קהילות. בתרצ"ג (1933) עלה ארצה, ושימש כרב בתל אביב. מילדותו חיבב את התלמוד הירושלמי, ובמשך השנים הוא כתב עליו הערות ופירושים רבים, שהצטברו לפירוש מקיף בשם 'עלי תמר קשה אחרי שנתנו צדקה ומעשרות ועסקו במצוות ויגעיים בתורה ובוודאי שלא בטלו מן התורה מפני אהבת ממון ... ואיית שהיו שמחים בעושרם שהיה להם בהיתר ובצדק מאי בכך, אטו צדיקי דאכלו תרי עלמא מי סנו להו ומאי בכך שהיו להם תורה וגדולה במקום אחד. וני"ל שהוא ענין אחד עם מה שאמרו רז"ל בבי"מ לי עמוד ב, אמר ר"י לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דינהם על דין תורה ולא עבדו לפני משורת הדין. הנה מי שלא רצה להכנס בפשרה עם בעל דינו לוותר על חלק מתביעתו לפני שמוה"ד כדי להשכין ביניהם שלום וריעות מקורו באהבת ממון שדוחה שלום והאהבה וגורם למחלוקת קנאה ושנאה עד לאין מרפא. ואהבת הממון זו היה בעוכרם שהביאה לחורבן ירושלים והמקדש

24. לחיים וברכה עמוד 301

פעם נכנסה אל הרבי הרי"צ אישה שלא היתה שומרת מצוות ושאלה אותו: מה יהיה כשמשיח יבוא? בתחיית המתים? הרבי אמר לה כך: "אם מישוהו רוצה לעבור דרך הקיר כאן, הוא יצליח? לא. למה? כי זה חוק טבע. ואם מישוהו רוצה לא להניח תפילין, הוא יכול? ועוד איך ... נשאלת השאלה: כיצד ייתכן? הרי הקב"ה ציווה להניח תפילין, איך שייך במציאות שיהודי לא יניח תפילין? זה הרי נס לא נורמאלי! הקב"ה אומר "לא תגנובו", ובכל זאת, אפשר לשמוע על אנשים שגונבים ... איך היד שלו בכלל זזה? איך זה יכול לקרות? כי רצונו של הבורא הוא שלכל אחד תהיה בחירה חופשית, וזה באמת הנס הכי גדול שיכול להיות! אבל זה רק המצב הזמני. כשמשיח יבוא, לעתיד לבוא, המצב יהיה בדיוק הפוך. הרצון האלוקי יהפך לחוק טבע, והוא יכתוב את הכללים בעולם. אם בן אדם יקום בבוקר ולא יטול ידיים, הוא לא יוכל להזיז יד ורגל ... אם מישוהו ירצה חלילה להדליק אש בשבת, הוא לא יוכל להניע את היד. אבל מצד שני, כל חוקי הטבע שכל עניינם ומרותם הם הייחלולים, יתבטלו, ונוכל לעבור דרך הקיר" סיים הרבי. צריך להיות עם משיח! בן אדם צריך להרגיש שיהודי לא שומר מצוות זה דבר לא נורמאלי, זה פלאי פלאים.

17. משנת רבי אהרן פרשת מטות עמוד רפב

ואף דודאי כוונתם טובה, דאחרי דעבר הירדן הוא מקום מקנה ולהם מקנה רב, הרי טוב להם ליטול בעבה"י שתהא פרנסתם מצויה להם בנקל, ויוכלו לעסוק יותר בעבודת ה' ובתורה, מ"מ לא היה להם לוותר בקל על קדושת ארץ כנען ... והיותו שוויתרו על קדושתה היתירה שיש בארץ כנען נחשב להם לבהילות, ונענשו לגלות תחילה לשאר שבטים ... מבואר כאן, דעיקר הבהינה של האדם היא להיכן הלב נוטה, "תנה בני לבך לי, ורחמנא ליבא בעי", אם הלב הוא לימינו - לתורה שניתנה בימיו, או לשמאלו - להתעשר, אם מחבב את הנפשות יותר מן הממון - או מחבב הממון יותר מן הנפשות, ומתחשב בטוב המדומה ומוותר על חיי עולם

18. במדבר פרק לב

(ו) ויאמר משה לבני גר ולבני ראובן האוֹזִיפִים יבאו למלחמה ואתם תשבו פה: (ז) ולמה תניאון את לב בני ישראל מעבר אל הארץ אשר נתן להם ה':

19. במדבר רבה (וילנא) פרשת מטות פרשה כב

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד, הלכה ג' מתנות נבראו בעולם זכה באחת מהן נטל חמדת כל העולם זכה בחכמה זכה בכל זכה בגבורה זכה בכל זכה בעושר זכה בכל אימתי בזמן שהן מתנות שמים ובאות בכח התורה אבל גבורתו ועשרו של בשר ודם אינו כלום

20. דעת תורה במדבר עמוד רמג

פירוש הענין כך הוא: כי כל מתנות שמים, של הטוב והמטיב בלי תכלית, מתנותיו ג"כ בלי תכלית, אבל זה רק אם המתנה נתחייבה לו עפ"י דין תורה, אמנם יש בחינה שהאדם חוטף את המתנה בע"כ כביכול, פירוש, כי כלל הוא בתורה "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו", ויש אנשים צדיקים שאין מזלם או זכותם גורם כל כך שיזכו לשתי שולחנות וחס להם מלבחור גם כן שולחן בעוה"ז, כי יגרע מהם על ידי זה עונג הנפלא ועדן הנצחי בעוה"ב, וחלילה להם להמיר תמורה מוטעת כזאת כענין ר' חנינא בן דוסא (תענית כה). שנראה להם שיאכלו על שולחן של ג' רגלים, וחזר לבקש שיקחו ממנו העושר של העוה"ז ... והנה משה רבינו כאשר ראה שרצון בני גד ובני ראובן להפריש את עצמם מאחיהם בשביל קנינם, והזניחו דבוק חברים, הבין מזה כי הם מחבבין ממנם יותר מן תועלת נפשית, ולכן נוה להם לעזוב דיבוק חברים, ובכן ודאי כי עשירותם אינו נקרא מתנת שמים, והבין כי סוף סוף יטה להם אהבת הבצע מבלי לילך עם אחיהם למלחמה, ויתרפו כולם ח"ו, ולכן שפך עליהם דברים קשים ומרים ....

21. לחיים וברכה ר שבתי סלביצקי עמוד 144

כשלמדתי בישיבה בכפר חב"ד, היה לי חבר שהיה בחור באמת מיוחד. מוכשר מאד, למדן, הוא היה לומד וחושב חסידות, מתפלל בעבודה. אבל לבחור הזה היתה בעיה. הוא אהב מאד לדעת ולהתעדן כל הזמן על מה שמתרחש בעולם... הוא לא היה מסוגל להרדם בלילה אם הוא לא ידע אם ביפן הייתה רעידת אדמה... יום אחד הוא מספר לי שהוא מרגיש שמשהו לא בסדר. "אני לומד ומתפלל, אבל אני מרגיש שאני נשאר אותו דבר. שום דבר לא זז..." "לך לר' שלמה חיים", יעצתי לו.... שאלתי אותו מה היה אצל ר' שלמה, והוא התחיל לספר: נכנסתי לחדר ואמרתי לר' שלמה חיים שאני לומד ומתפלל וכלום לא 'נדבק'. הוא הקשיב. כשגמרתי לדבר הוא הציע לי כוס תה ... סירבתי בנימוס, אבל הוא מתעקש ... ר' שלמה ניגש להרתיח כוס מים בקומקום.

7-8 - לאחר ניצחון אדיר ממדים, שנים עשר אלף הלוחמים חוזרים מהמלחמה ובידם שבי "נשי מדין ואת טפם ואת כל בהמתם ואת כל מקניהם ואת כל חילם בזזו". היה מצופה שהלוחמים יתקבלו בזרועות פתוחות ובקולות תרועה, אך משה מגיב באופן שונה לחלוטין "ויקצוף משה על פקודי החיל... הבאים מצבא המלחמה" ועל מה קצף? על כך שבשבי יש את נשי מדין והרי סוף סוף "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל בה' על דבר פעור ותהי המגפה בעדת ה'". הנשים האלו גרמו לכל הבלגן ודווקא אותם אתם משאירים בחיים?! ר' ירוחם מבאר שהכעס של משה היה מוצדק ואורייתא הוא דקא מרתח ביה והראיה שבסוף נעשה כדבריו ועל אף שנענש שנתעלמה ממנו הלכה, אין זה מחמת שלא צדק אלא מחמת שבא לכלל כעס ולפום דרגתו היה נחשב הדבר לעוון.

9-12 - כשאנו מתבוננים בפסוקים אנו רואים שבשלב ראשון הלוחמים אינם עונים מאומה על התוכחה הקשה של משה. מיד לאחר דברי משה מלמד אלעזר הכהן את ישראל הלכות געולי גויים ורק לאחר כעשרים ושמונה פסוקים אנו מוציאים את תשובתם של אנשי החיל: "עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשותינו לפני ה'". חז"ל במסכת שבת מגלים לנו על הדו שיח שהתנהל בין משה לפקודי החיל. משה רבנו רואה שפקודי החיל שבו את הנשים המדייניות, קוצף ושואל: "שמא חזרתם לקלקולכם הראשון? הלוחמים נבהלים ומיד משיבים: "לא נפקד ממנו איש", כלומר תראה שכולנו חזרנו שלמים, אילו היינו חוטאים היינו מתים כשם שמתו רבים מישראל במגפה. משה רבינו ממשיך להקשות "אם כן כפרה למה? (בפסוק נאמר "לכפר על נפשותינו לפני ה') והם משיבים: "אם מידי עבירה יצאנו", כלומר לא חטאנו בביאה אסורה, מכל מקום "מידי הרהור לא יצאנו", כלומר מחשבת הרהור בשעת המלחמה היה לנו ועל כך אנו מביאים כפרה. ובאמת רואים אנו שאחד מהדברים שהלוחמים מביאים לכפרה הוא הכומז שהוא דפוס של בית הרחם ובא לכפר על הרהורי הלב על בנות מדין. נחזור להתבונן בפסוקים ונשאל, מדוע לקח ללוחמים כל כך הרבה זמן להשיב למשה, מדוע הם מביאים קרבן כפרה רק לאחר עשרות פסוקים מאז שמשה מוכיח אותם? בעל חדושי הרי"ם עונה תשובה נפלאה. הפרשה שמפרידה בין הקצף של משה לתשובת פקודי החיל היא פרשת הגעלת כלים. במצוות הגעלת כלים מתברר לישראל שהקב"ה מקפיד גם על הבלוע בכלי. גם כאשר הכלי נראה מבריק מבחוץ ואין עליו שום רבב, כל זמן שבתוך הכלי בלוע טעם איסור הוא טרף ואסור להשתמש בו. מצווה זו חידשה לישראל שהקב"ה מחפש לא רק את המעשים החיצוניים, אלא בעיקר את הלב שלנו "רחמנא ליבא בעי!!!". רק לאחר פרשת הגעלת כלים מבינים פקודי החיל על מה כל הקצף של משה ומיד הם מביאים קרבן לכפר על הרהור הלב ואומרים למשה, נכון שמידי עבירה, כלומר במעשה חיצוני לא חטאנו, אבל בהרהור עבירה, כלומר הפנימיות שלנו, לא נקייה ועל כך אנו צריכים להביא כפרה. כפי שביארנו משה רבינו ראה שכדי לתקן את עוון ישראל בשיטים צריך שהנקמה במדין לא תהיה חיצונית בלבד אלא פנימית, כלומר תביא את ישראל לטהרת הלב, משום כך הוא אומר "החלצו מאיתכם אנשים", ואומר "נקמת ה' ולא נקמת ישראל וקוצף על פגם פנימי שהיה בלוחמים אותו הם מתקנים בקרבן שהם מביאים לה'.

סיכום – פרשת מטות - רחמנא ליבא בעי

מלחמת מדין – תיקון הפנימיות

1-3 - לאחר שהחטאו המדינים והמואבים את ישראל בשיטים. מצווה ה' את משה "לנקום נקמת בני ישראל מאת המדינים" (עיין רש"י למה המואבים ניצלו). מלחמה זו היא המלחמה האחרונה של משה "אחר תאסוף אל עמך". משה רבינו לא מתמהמה ומיד הולך ומצווה את ישראל "החלצו מאיתכם אנשים לצבא... לתת נקמת ה' במדין". על דבריו של משה יש שתי תמיהות: 1. במלחמת עמלק משה מצווה את יהושע לבחור לו אנשים למלחמה ואילו כאן משה רבינו משאיר את הבחירה אצל עם ישראל. 2. מדוע משה משנה מהציווי האלוקי, ה' אמר למשה לנקום את נקמת ישראל מאת המדינים ואילו משה אומר לישראל לנקום את נקמת ה' מאת המדינים.

4-6 - כדי לענות על שאלות אלו יש להתבונן שוב במעשה ישראל בשיטים. בשיעור על פרשת פנחס הבאנו את דברי חז"ל המתארים כיצד התדרדרו ישראל למעשה זנות וע"ז. נחזור ונתבונן פעם נוספת בחלק קטן מדברי חז"ל שקשור לענינו. יהודי נכנס לקנות כלי פשתן אצל הילדה המואבית. הילדה ידעה שלהפיל כך את ישראל בזנות זה קשה שהרי סוף סוף אסור להם לזנות, לכן היא משקה אותו בייין ואש התאוה התחילה לבעור בו ומשם הדרך לזנות ולע"ז כבר היתה קצרה מאד. כלל ידוע הוא "נכנס יין יצא סוד". היין מגלה את הפנימיות שבאדם, אדם ששונה יין ומיד מגיע לזנות הוא אדם שכלפי חוץ אולי שומר על המצוות, אבל כלפי פנים יש ריקבון גדול, את הריקבון הזה הצליחו הפרוצות המואביות לגלות ובכך גרמו למפלה גדולה אצל ישראל. מהבנה זו ניתן לומר שאם ישראל נכשלו בשיטים מחמת פנימיות רקובה את הנקמה במדין יש לעשות רק מתוך טהרה גדולה. על פי הבנה זו סרה התמיהה הראשונה. האו"ח הקדוש מבאר שמה התחכם ולא רצה לבחור אנשים על ידי הזולת, שהרי מי יכול לדעת אלו אנשים לא חשבו מחשבות און ולא טעו במכשול אומה זו, ובמילים אחרות, רק בוחן כליות ולב יכול לדעת האם פנימיותו של פלוני אלמוני טהורה או לא. משום כך משה נמנע מלבחור אנשים בעצמו או על ידי אדם אחר. בדרך זו ניתן לבאר גם את התמיהה השניה. הכלי יקר מבאר שמדין עשו שתי רעות, רעה אחת כנגד ה' בכך שבעצתם חטאו ישראל בזנות ובע"ז ורעה נוספת כנגד ישראל שבעצתם נפלו עשרים וארבע אלף מישראל. הקב"ה מחל על כבודו וציווה את ישראל לנקום במדין על כך שנהרגו עשרים וארבע אלף, אך משה ציווה את ישראל לנקום משום כבוד ה'. על פי היסוד שאמרנו בתחילה היין שהשקו המואביות את ישראל גילה שליבם לא היה עם ה' ועל ידי מסירות נפשם למען כבוד ה' במלחמת מדין גילו שליבם שוב עם ה' ובכך יתוקן העוון.

18-20 – תגובתו של משה לבקשת שניים וחצי השבטים היתה תוכחה קשה: "האחכים יבואו למלחמה ואתם תשבו פה?! למה תניאון את לב בני ישראל מעבור אל הארץ אשר נתן להם ה'. מהדברים הקשים של משה מתבאר שעיקר החשש היה ההשפעה הרעה שעלולה להיות על עם ישראל ולא על עצם הרצון של שניים וחצי השבטים להתגורר בעבר הירדן המזרחי. גם מהפתרון שהושג לצאת חלוצים במלחמה על כיבוש הארץ אנו מבינים שלכאורה עיקר הבעיה מבחינתו של משה היתה ההשפעה על העם וברגע שהושג פתרון שימנע השפעה שלילית יכלו שניים וחצי השבטים להתבסס בעבר הירדן המזרחי. נשאל שאלה: אם מעצם המעשה משה לא הזדעזע, מדוע התגובה היתה כל כך תקיפה? כדי לענות על שאלה זו נתבונן במדרש. על הפסוק "ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד" - הלכה ג' מתנות נבראו בעולם, זכה באחת מהן נטל חמדת כל העולם. אחת המתנות היא עושר ואומר המדרש זכה בעושר זכה בכל, אך המדרש מסייג ואומר "אימתי בזמן שהן מתנות שמים ובאות בכח התורה, אבל גבורתו ועושרו של בשר ודם אינו כלום. בהתבוננות ראשונה קשה להבין את הקשר שבין הפסוק לדברי המדרש, אולם ר' ירוחם מבאר את דברי המדרש. יש שתי בחינות במתנה, מתנה שהיא מתנת שמים ומתנה שהיא בבחינת מתנה שאדם חוטף לעצמו. מתנת שמים באה לאדם משום שזה היעוד שלו וכל התפתחותו תלויה במתנה זו, לעומת מתנה שאדם חוטף לעצמו שהיא באה לאדם משום שבדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, אך באופן זה אדם מחטיא את המטרה שלו. כדוגמא למתנה שאדם חוטף לעצמו מביא ר' ירוחם את הסיפור על ר' חנינא בן דוסא שהראו לו מן השמים שאם ישלחו להם ממון בעולם הזה תחסר רגל אחת משולחנם בעולם הבא. כשראה משה רבינו שרצון בני גד ובני ראובן להפריש עצמם מאחיהם בשביל קניינים, הבין שהרצון בעבר הירדן המזרחי הוא בבחינת מתנה שאדם חוטף לעצמו. רצון זה בא להם משום שהם מחבבין את ממונם יותר מן התועלת הנפשית, כיון שכך, הבין משה שלבם יטה אותם לאהבת הבצע וימנעו מללכת עם אחיהם למלחמה ובכך לגרום לרפיון גדול בעם. כדי למנוע אסון זה, משה מדבר בתקיפות שלא תשמע לשני פנים. אדם שלבו נוטה לאהבת הממון, קשה מאד להזיז אותו ממקומו אלא אם מדברים בתקיפות וקובעים לו מציאות בשטח. אי התנגדותו של משה לעצם הרצון להשתקע בעבר הירדן המזרחי, לא נבע מהסכמה, אלא מהתחברות ליסוד של "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו" ההליכה של האדם נובעת מנטיית לבו וכל זמן שהוא לא ימלא את ליבו ברצון להתקדש ולהתעלות, אי אפשר לשנות את מעשיו החיצוניים. משה רבינו יודע שבדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו ולכן הוא לא מתעסק עם הרצון של שבת גד וראובן, אולם משה גם יודע שאסור שהרצון הזה ישפיע על שאר העם לרעה ועל כך הוא מוכיח וגוער עד שהוציא הבטחה מפורשת שהם יצאו חלוצים וכך לא יביאו לרפיון אצל העם. אם כן נשאל, כיצד ניתן לשנות את נטיית הלב? מה נדרש מאיתנו כדי שהלב יהיה כלי קיבול לאלוקות? על כך נענה במקורות הבאים.

13-14 – פרשתנו פותחת במצוות נדרים. ידוע שבעל מפר את נדרי אשתו – "ואם ביום שמוע אשה יניא אותה והפר את נדרה אשר עליה... וה' יסלח לה." המילים "וה' יסלח לה" בפשטות באים לומר שבטל הנדר. אך ר"ע למד ממילים אלו יסוד חשוב מאד. הפסוק מדבר על אשה שהפר לה בעלה את הנדר והיא כלל לא ידעה מכך ויום אחד היא עברה על "הנדר". איסור תורה היא לא עשתה, שהרי סוף סוף אין כאן באמת נדר, אבל מכל מקום היא צריכה כפרה – "וה' יסלח לה" משום שהרי היא לא ידעה שהנדר הופר ומבחינתה היא עברה על הנדר ונמצא שאף על פי שבמעשה החיצוני אין כאן כל איסור, מכל מקום בפנימיות יש כאן חטא ועל כך היא צריכה כפרה כי רחמנא ליבא בעי!!!

הלב מניע את האדם

15-17 – טרם כניסת ישראל לארץ, באים שניים וחצי השבטים ומבקשים ממשה בקשה: "אם מצאנו חן בעיניך יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוזת אל תעבירנו את הירדן". בקשתם המוזרה של בני גד, ראובן וחצי המנשה נבעה מכך שהיה להם מקנה רב ובראותם את ארץ גלעד בעבר הירדן המזרחי הבחינו ש"הנה המקום מקנה". חז"ל מגלים לנו שבקשה זו לא באה ממקום טהור ומשום כך, הראשונים שגלו בגלות הראשונה היו שניים וחצי השבטים ועליהם אמר שלמה "נחלה מבורכת בראשונה ואחריתה לא תבורך". ר' אהרן קוטלר בספרו 'משנת רבי אהרן' מחדד את הפגם שבבקשת שניים וחצי השבטים. בהסתכלות שטחית ניתן לומר שכוונתם של שניים וחצי השבטים היתה טובה, רצונם היה לקבל מקום מרעה טוב כדי שפרנסתם תהיה מצויה והם יוכלו להתפנות ולעסוק בלימוד תורה ובעבודת ה', אך עם כל כוונתם הטובה לא היה להם בקל לוותר על קדושת ארץ כנען והווייתור שוויתרו על הקדושה היתירה שיש בארץ נחשב להם לבהילות ומשום כך היו הם הראשונים שגלו. מכאן מסיק ר' אהרן קוטלר שאדם בוחן את המציאות מנטיית לבו, אם הלב הוא לימינו, כלומר, לתורה שניתנה בימין, האדם יבחן את המציאות מתוך שיקולים רוחניים, אך אם הלב לשמאלו, כלומר, לעושר ולרדיפה אחר החומר, האדם יעדיף את הטוב המדומה על פני הטוב האמתי. ליבם של שניים וחצי השבטים היה לשמאל וכמו שנאמר במדרש ש"לב כסיל לשמאלו" אלו שניים וחצי השבטים, משום כך הם העדיפו מקום מרעה טוב על פני שיקולים רוחניים. ככל שאנו נעבוד לשכלל ולרומם את הפנימיות שלנו כך כל מערכת השיקולים שלנו תשתנה.

לבחור מקום מגורים זה לא קל, יש הרבה מאד שיקולים שיכולים להכריע את הכף לכאן או לכאן, כל השאלה היא איזה שיקול נמצא בראש הפירמידה. אדם שרוצה להיות דבק באלוקיו יבחר מקום שיש בו מוסדות חינוך טובים לילדים, מקום שיש בו קהילות תורניות, מקום שיש בו שיעורים, מקום שיש בו אירה תורנית וכו', לעומת אדם שמונע משיקולים חומריים, השיקול המכריע יהיה פרנסה.

וכן הדברים בבחירת בת זוג, יש מי שהשיקול המכריע אצלו הוא היופי ועל כך נאמר "שקר החן והבל היופי" ויש מי שהשיקול העיקרי הוא יראת שמים. הכלל הוא: ככל שהפנימיות טהורה יותר כך המעשים טהורים ונקיים יותר וככל שהפנימיות חומרית יותר כך המעשים מקבלים משמעות חומרית יותר.

אך אהבת הממון היא רק בעיה אחת, יש עוד הרבה אהבות שליליות שמביאות את האדם להיות כלי מלא ולא מאפשרות לו להיות עובד אלוקים אמתי בבחינת 'רחמנא ליבא בעי'. ר' שבתי סלבטיצקי מספר שאל הרבי הרי"צ (האדמו"ר השישי של חב"ד) נכנסה אישה שלא היתה שומרת מצוות ושאלה אותו: מה יהיה כשמישיח יבוא? בתחית המתים? הרבי אמר לה כך: "אם מישהו רוצה לעבור דרך הקיר כאן, הוא יצליח? לא. למה? כי זה חוק טבע. ואם מישהו רוצה לא להניח תפילין, הוא יכול? ועוד איך... נשאלת השאלה: כיצד ייתכן? הרי הקב"ה ציווה להניח תפילין, איך שייך במציאות שיהודי לא יניח תפילין? זה הרי נס לא נורמאלי! הקב"ה אומר "לא תגנוב", ובכל זאת, אפשר לשמוע על אנשים שגנובים, איך היד שלו בכלל זזה? איך זה יכול לקרות? כי רצונו של הבורא הוא שלכל אחד תהיה בחירה חופשית, וזה באמת הנס הכי גדול שיכול להיות! אבל זה רק המצב הזמני. כשמישיח יבוא, לעתיד לבוא, המצב יהיה בדיוק הפוך. הרצון האלוקי יהפך לחוק טבע, והוא יכתיב את הכללים בעולם. אם בן אדם יקום בבוקר ולא יטול ידים, הוא לא יוכל להזיז יד ורגל. אם מישהו ירצה חלילה להדליק אש בשבת, הוא לא יוכל להניע את היד. אבל מצד שני, כל חוקי הטבע שכל עניינים ומהותם הם "העלם", יתבטלו, ונוכל לעבור דרך הקיר" סיים הרבי. צריך לחיות עם מישיח!! בן אדם צריך להרגיש שיהודי לא שומר מצוות זה דבר לא נורמאלי, זה פלאי פלאים. את ההרגשה הזו אנו צריכים להרגיש כבר עכשיו, לא לחכות שבית המקדש יבנה, אלא לבנות אותו כבר עכשיו בתוך תוכנו.

אם נלך ונשאל אנשים: "האם אתה רוצה בית מקדש?" בודאי יענו כן, אבל אם נסביר להם מה המשמעות של בית מקדש, מה זה תובע מאתנו, אנחנו עלולים להתקל בתשובה: "תן לי לחשוב על זה". אדם שרוצה אלוקות הוא אדם שעובד לטהר את הפנימיות שלו, אדם שמוותר על דברים שהוא כבר מכור אליהם. האם נראה לנו שבזמן בית המקדש יהיו סרטים? האם בזמן בית מקדש נוכל לשמוע כל מוזיקה שאנו רוצים? בזמן בית מקדש נתאווה לאלוקות, נתאווה להתעלות בקודש. המצוות יהיו דבר קיומי, לימוד התורה יהיה דבר קיומי, דבר שהחיים תלויים בו, ללא המצוות וללא התורה אנחנו נרגיש כלומניקים. את ההרגשה הזו אנו צריכים להתחיל עכשיו, לא לחכות עד שהבית יבנה. הדרישה האלוקית מאתנו שגם בתקופתנו, תקופה של הסתר, תקופה שהמלחמה בקודש הולכת וגדלה נהיה אנשים שרוצים אלוקות, נהיה אנשים שרוצים לטהר את הלב ולעבוד בלבב שלם. לשם אנו צריכים לשאוף ולהתקדם ודרך שאיפות אלו אנו גם נעורר רחמי שמים ובית ה' יבנה במהרה בימינו אמן!!

חברים יקרים!

הקב"ה רוצה את הלב שלנו. מעשים חיצוניים נטולי רוח פנימית לא שווים הרבה. מדין חשפו פנימיות מקולקלת אצל ישראל ומלחמת מדיין היתה התיקון לקלקול זה. על האדם לדעת שהלב מניע את מעשיו של האדם, אם לאדם יש לב ימני הוא ילך בכיוון הנכון, אך אם לבו יהיה לב שמאלי מעשיו יהיו בהתאם. כדי לטהר את הלב עלינו להיות כלים ריקים שמכניסם לקבל אלוקות, ככל שנמלא את הכלים בהבלים ושטויות כך מעשי המצוות יהיו מעשים חיצוניים נטולי רגש פנימי. שנזכה לטהר ליבנו באמת ולהחיש את ביאת גואל צדק! שבת שלום ומבורך!!

21 – ר' שבתי סלבטיצקי מביא סיפור נפלא הממחיש איך כל זמן שהאדם ממלא את פנימיותו בשטויות שום דבר לא יעזור גם לא תורה ולא תפילה. בכפר חב"ד היה בחור מאד מוכשר בלמדנות, אבל גם מאד אהב להתעדין על המתרחש בעולם. יום אחד הוא שח לפני ר' שבתי שהוא מרגיש שהתורה והתפילה כלל לא פועלים עליו. ר' שבתי הציע לו ללכת לר' שלמה חיים קסלמן (אחד המשפיעים החשובים שהיו בדור הקודם). הוא הגיע לביתו ור' שלמה הניח לידו כוס והתחיל למזוג לתוכה מים חמים, גם לאחר שהכוס התמלאה הוא לא הפסיק למזוג והמים החמים התחילו להישפך על רגליו של הבחור, עד שמחמת החום הוא נדחף עם הכסא לאחור. מיד שאל ר' שלמה מה קרה? למה אתה זז? הבחור ענה: שום דבר זה פשוט חם" ר' שלמה המשיך לשאול: "מדוע בהתחלה כששפכתי את המים הם נכנסו לתוך הכוס, ופתאום הם נשפכו החוצה?" ... הבחור ענה תשובה פשוטה: "בגלל שכשהכוס הייתה ריקה, למים היה מקום להכנס. כשהיא כבר התמלאה, לא היה להם מקום בפנים אז הם נשפכו החוצה" ... ואז ר' שלמה אמר: "כשהראש מלא בשטויות, עסוק בחדשות ובכל מיני הבלים, אין מקום לחסידות להכנס. הראש כבר מלא ... אי אפשר לרקוד על כל החתונות. לך לשלום. הבחור הבין את המסר טוב טוב. אם אתה רוצה להיות מלא באלוקות, שתתמלא באור וקדושה, אתה צריך לעשות מעצמך כלי ריק.

יהודי שרוצה לב ימני חייב לדעת שעליו להתרוקן מכל הזוהמה. אדם ש"ממלא" את עצמו בשטויות והבלים, נטיית לבו תמיד תהיה לב שמאלי.

בערב שבת קבלתי שאלה מאדם שמתגורר בחו"ל ושאלתו האם הוא יכול להשאיר את המחשב פתוח כדי שחבר מארץ אחרת (שם עדין לא נכנסה שבת) ישלח לו את תוצאות המונדיאל למייל והוא יוכל לראות את התוצאה מבלי לעשות שום פעולה שיש בה חילול שבת. עניתי שכיון שהוא לא עושה שום פעולה, לומר אסור אי אפשר, אבל ודאי שרוח חכמים אינה נוחה הימנו. אדם שמקור החיות שלו הוא המונדיאל הוא אדם שניזון מהבלים ושטויות!!

חורבן הבית בא על אהבת הממון

22-24 – ביום שיש יחול ר"ח מנחם אב, החודש בו אנו אבילים על חורבן הבית הראשון והשני. עלינו להתבונן ולראות מה הביא לחורבן ומה עלינו לתקן. בתוספתא מובא שבית ראשון חרב מפני שלוש עבירות חמורות, אך בית שני שהיו עמלים בתורה וזהירים במעשרות מפני מה חרב? מפני שהיו אוהבים את הממון ושונאים איש את רעהו. בספר 'עלי תמר' על הירושלמי תמה מה הבעיה שאדם שעמל בתורה ומפריש מעשרות יאהב את הממון, הרי סוף סוף אהבת הממון לא מונעת ממנו לקיים את מצוות ה' ומה רע בכך שתורה וגדולה במקום אחד? אלא שבגמרא בבא מציעא אמר ר' יוחנן שלא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא הלכו לפני משורת הדין ומבאר בעל ה'עלי תמר' שאהבת הממון היא זו שהביאה אותם להעמיד דיניהם על דין תורה ולא ללכת לפני משורת הדין. אדם שלא רוצה להכנס בפשרה עם בעל דינו, לוותר על חלק מתביעתו כדי להשכין אהבה ואחוה ושלום וריעות מקורו באהבת הממון הגורמת לקנאה ולשנאה בין איש לרעהו.

פעמים רבות ניתן לראות שדיני התורה הקשים הם דווקא אצל אנשים עשירים שאהבת הממון ממלאת את ליבם. הקושי של אנשים אלו לוותר הוא אדיר משום שהוא הפך הטבע שלהם.

